

FELIX GOÑI BIOFISIKARIA

«Ikerkuntzan ere beharrezkoa da muga batzuk egotea»

Felix Goñi Urzelai Euskal Herriko Unibertsitateak eta Ikerkuntza Zientifikorako Biltzar Nagusiak sortutako Biofisika Unitateko zuzendaria da. Urte asko daramatza biofisikaren eremuan lanean, eta gaur egun Euskal Herrian dagoen aditu nagusietakoa da.

Gorka Quevedo | DONOSTIA

Felix Goñik Ikerkuntzaren 2002 Euskadi saria jaso zuen herenegun, Donostian. Euskadiko ikerkuntza zientifikoaren mailak azken 20 urteetan gora egin duela dio, nahiz eta oraindik oso maila apala dagoen. Sari banaketaren ostean, Goñik EGUNKARIArekin hitz egin zuen. Adeitsu.

■ **Euskal Herriko Unibertsitateak eta Zientzi Ikerketen Kontseilu Nagusiak elkarrekin sortu berri duten Biofisikako Unitateko zuzendaria zara. Nola azalduko zenuke zuen lana?**

Ez da erraza azaltzen... Denek dakite gizakiok zelulaz osatuak gaudela. Zelulak mintz batekin babestuak daude; hala, mintz barrukoa zelula da, eta kanpukoa ez. Zelularekin harremanetan dagoen orok du mintzarekin zerikusia. Zelulara sartzen dena eta bertatik ateratzen dena mintzarekin kontaktuan dago. Zelula iragazki selektibo antzeko bat da: norabide bakoitzean gauza batzuei pasatzen uzten die. Hala, bada, horixe ikertzen dugu guk: mintz zelularra. Horrek aplikazio ugari ditu biomedikuntzan.

■ **Zein informazio lor daiteke mintz horiek ikertuz?**

Guk oinarritzko zientzia egiten dugu, ikerketa fundamentala. Ez dugu zerbaiti aplikatzeko zientzia egiten; mintzaren prozesu zelularrak hobeto ezagutzeari eta ulertzeari nahi dugu: nola erlazionatzen den, nola elikatzen den... Hiesaren birusa izan daiteke balizko aplikazio bat. Hiesak bere mintz propioa du, eta birusa mintzen bidez jartzen da kontaktuan zelulekin. Kontaktua hori galarazterik izango bagenu, kutsadura ekidintza litzake.

■ **Zenbat denbora beharko zenukete lan horretarako?**

Egia esan, orain urte batzuk, 10 urte barru hiesaren kontrako txerto bat izango genuela uste nuen, baina orain ez nintzateke hori esaten ausartuko, bi arrazoiengatik: birusa uste genuen baino konplikatuagoa da, eta hiesaren ikerkuntzako ahalegi-

JUAN CARLOS RUIZ / ARGAZKI PRESS

ZELULA AMAK

“Zelula amen ikerketaren bitartez, orain pentsaezinak diren tratamendu batzuetara irits gintezke, luze gabe»

nak behera egin du. Diru eta interes gutxiago dago orain, arrazoi politiko edo ekonomikoak tarteko. Herrialde garrantzuetan birusa kontrolatu egiten da preserbatiboekin, eta droga-zaleak xiringa ez partekatzeko heziz. Saharaz hegoaldeko Afrikan, berriz, ez da kontrolatzen, eta jendea erruz hiltzen da. Hiesaren kontrako txertoak lehen-tasun gutxi du agintzen dutenen artean; aberatsek badakigu nola prebenitu, eta txeroak... ez dira kontuan hartzen.

■ **Azkenaldian zelula amen eginiko ikerketei garrantzi handia eman zaie komunikabideetan. Hain garrantzizkoak al dira?**

Bai, bai, bai. Nik uste dut zenbait gaixotasun larritarako botika eta tratamendu berrien iturri izango direla ikerketa horiek. Batzuetan, asko ateratzen dira komunikabideetan, eta badirudi medikuntzan etorkizun baka-

rra zelula ametan dagoela, baina ez da hainbesteko... Beste gauza asko ere badaude, horrekin batera asko aurreratzen ari direnak. Baina, egia esan, zelula amen erabilerak medikuntzan aukera galantak emango ditu, luze gabe.

■ **Zelula amak ezagutzen direnean Parkinsonen gaitza, Alzheimerren gaitza eta minbizia gaundituko al dira?**

Gaunditu, gaunditu... Aukera handiak daude 10 urte barru zelula amen ikerketaren bitartez orain pentsaezinak diren tratamendu batzuk iristeko. Minbizia orain 20 urte askoz ere gogorragoa zen, eta orain izugarritzko aurrerapenak egin ditugu. Badirudi minbizia heriotza zigorraren antzeko zerbait dela, baina gaixoen erdiak baino gehiago sendatu egiten dira, eta hori ezinezkoa zen duela 25 urte.

■ **Jende asko dago, arrazoi**

etikoengatik, enbrioiekin egiten diren ikerketen kontra. Hori traba izango da etorkizunean zientzia ikerkuntzarako?

Ikerkuntzarako muga batzuk egon behar dutela uste dut nik. Teknikoki egin daitekeen guztia ezin daiteke egin etikoki. Aplikazio posibleetarako ume-kiak fabrikatzea kriminala iruditzen zait, baina enbrioio izoztuak deituriko horiek erabiltzea ez dago gaizki. Azken finean, zelula taldeak dira, erreproduktiorako balio ez duten zelula taldeak, inork ez baitaki bideragarriak diren edo ez... Mugak badaudela esan nahi dut, baina nik ez dut esango muga horiek zeintzuk diren, neuk ere ez baitakit.

■ **Klonazioaren gaia ere bizi-bizi dago. Etorkizunean klonatu ahal izango al dira gizakiak?**

Gaur egun, pertsona batzuen abisu interesatuak egon arren, oso zaila iruditzen zait. Gizakietan ardietan ez dauden zailtasun tekniko handiak daude: ardiei ez zaie galdetu behar uteroa utziko digun edo obuluak oparituko al dizkigun. Ez da ahaztu behar Dolly 500. saioan sortu zela. Pertsonekin ez da hain erraza... Giza klonazioa, teknikoki, oso zaila da; moralki, nahiko eztabaidagarria iruditzen zait, eta, batik bat, ez nago ziur ernalkuntza lagundurako beste modurik ez ote dagoen. Ez balego ere, ez dut uste haurra edukitzeko eskubidea eskubide absolutua denik. Ume bat izan nahi dugu, baina ezin dugu... Zer egingo diogu, bada! Egin daiteke? Ondo, bigarren galdera: egin behar da? Hirugarren galdera: nork ordaintzen du faktura? Gauza horiek izugarri garestiak dira. Gizarte Segurantzak ordaindu behar du? Hor eztabaida garrantzizko bat dago, galdera asko daude... Edozein moduz, giza klonaziotik esklaboak edo azpiarrazak sortzearen beldur hori desagerarazi behar dela uste dut. Boteredunak beti saiatzen dira azpiarrazak eta esklaboak sortzen, baina hori telebistarekin ere egiten dute, ez dute klona-

GENETIKA

Gizaki guztiak genetikoki oso antzekoak dira

Ameriketako Estatu Batuetako, Errusiako eta Frantziako ikertzaileek osatutako talde batek esan duenez, gizaki guztiak genetikoki ia berdinak dira, mundu zabaleko zernahi lekutan jaio arren. Banakoaren arbasoen jatorria zein den jakiteko balio duten ADN desberdintasun batzuk ere aurkitu dituzte. Stanfordeko Unibertsitateko irakasle Marcus Feldmanek dioenez, ikerketak migrazioak ulertzeko balioa du. Ikerketa *Science* aldizkariaren azken alean jaso dute.

OSASUNA

Herrialde pobreetako gaixoei lagundu ezean farmazia enpresek porrot egingo dutela dio Mocumbik

Mozambikeko lehen ministro eta Osasuneko Mundu Erakundeko zuzendari izateko hautagai Pascoal Mocumbiren arabera, farmazia enpresek herrialde pobreetako gaixoei laguntzen ez badiete, porrot egingo dute. Era berean, «pixka bat» galdezaten esan die, «bihar irabazteko», eta herrialde pobreek botikak eskuratu ahal izateko moduko prezioak jartzeko eskatu die.

GOSEA

Janaririk ezak Angolako bi milioi lagun mehatxatzen ditu

Nazio Batuetako Elikagaien Mundu Programak (PMA) laguntza eskatu du, Angolako gosete arriskua eragozteko. Bi milioi lagun inguru dira han arriskuan, PMaren arabera. Hurrengo uztia ez da jasoko 2003ko apirila arte, eta bitartean behar-beharrezkoak izango dira elikagaiak.

TABAKISMOA

New Yorkeko alkateak tabernetan eta jatetxeetan erretzea debekatu du

New Yorkeko alkate Michael Bloombergek jatetxe eta tabernetan erretzea debekatu du, Kaliforniako beste estatu batzuek aurretik egin zuten bezala. Arauak badiu salbuespenak. Zigarro puruak erretzen diren lekuetan, aire zabaleko tabernetan eta nagusiek bakarrik lan egiten duten lekuetan erre daiteke.